

Regels en voorschriften

Tegenwoordig spreekt de overheid vaak over deregulering; het terugdringen van allerlei overbodig geachte regels en voorschriften. Vroeger waren er veel minder regelingen, maar die er wél waren bleven vaak lang geldig. Een voorbeeld daarvan is de Nederweerder Broodverordening uit 1534, die bijna driehonderd jaar van kracht bleef.

Op 18 februari 1781 beklom richtsbode Jan van Leuven het bordes van het raadhuis om daar de eeuwenoude 'Verordening op het backen en vercoopen van broodt' luidkeels voor te lezen aan de verzamelde burgers. De bemoeienis van het Nederweerder gemeentebestuur met het dagelijks brood had een goede reden: brood was een elementaire levensbehoefte. Daar mocht niet mee gesold worden. Voor sommige bakkers was het verleidelijk om te sjoemelen met het gewicht en de samenstelling van het brood om zo de winst op te krikken.

Wat waren de regels in Nederweert? Op de eerste plaats werden er strenge eisen gesteld aan de prijs. Elke zondag werd in Weert de prijs van het brood vastgesteld, op basis van de roggeprijs van dat moment. Die hele week moesten de bakkers zich aan de prijs houden en mocht de verkoopprijs niet meer dan een 'oortjen' (kwart stuiver) duurder zijn dan de officiële prijs. Indien iemand stelselmatig afweek van de voorgeschreven prijzen, kon deze bakker een verbod krijgen om gedurende één jaar en zes weken brood te bakken en te verkopen.

In tijden van misoogst kon er grote schaarste aan graan ontstaan en stegen de broodprijzen navenant. Hongersnood en armoede waren het gevolg. Een gevelsteen in een huis in de Weerter Schoolstraat vermeldde als tekst: 'Dit huys is ghesadt in Godt ghewalt, doen het vadt rog 3 gl 10 st galt' (dit huis is gebouwd met God's wil, toen een vat rogge 3½ gulden kostte). De hoge graanprijzen maakten blijkbaar zoveel indruk dat dit in de gevelsteen vereeuwigd werd.

Een tweede voorschrift ging over het gewicht. Een zogenaamd 'koopbrood' moest

Het bordes van het oude gemeentehuis (afgebroken in 1922). Vanaf deze plaats werden de gemeentelijke regels en voorschriften afgekondigd.

13 pond wegen en van goede kwaliteit zijn ('wel gewerckt en gebakken'). Mits het brood inderdaad goed gebakken was, werd een gewichtsverschil van een half pond door de vingers gezien. Een pond was in die tijd 470 gram, dus een 'koopbrood' woog ruim zes kilo!

Als bij controle bleek dat het brood te licht was, werd de bakker gestraft met een boete van 15 stuiver. Vervolgens werd het brood in beslag genomen en aan de armen gegeven. Dat gebeurde door de armenmeesters, de regenten van het armenbestuur. Er werd op vaste dagen brood uitgedeeld aan de geregistreerde arme mensen en de armenmeesters zagen toe op een eerlijke verdeling ervan.

Ook werden er sancties gesteld op het "knoeien" met ingrediënten. Een boete van 15 stuiver kreeg hij die 'boekweijt, semelen ofte andere vrughten' in het brood mengde. Tóen was het tegen de voorschriften, in onze tijd willen we niet anders...

Alfons Bruekers